

FENOMENE DE RISC TURISTIC ÎN BAZINUL VĂII STANCIULUI (MASIVUL VLĂDEASA)

Gabriela COCEAN

Academia Română, Filiala Cluj, Colectivul de Geografie, Str. Republicii nr.9, Cluj-Napoca, România.

ABSTRACT: *Tourist Risk Phenomena in the Basin of the Stanciu Valley (Vlădeasa Massif). Tourist risk can appear both in the attractiveness potential and the infrastructure domain, and, eventually, in the economic profitability of the phenomenon in itself. It gets to greater proportions in the intensely exploited areas, where the equilibrium of the tourist system tends to be torn up by the intensity, polyvalence and lack of control of the anthropic factor. Due to the fact that in the basin of the Stanciu Valley we can nowadays talk only about a totally incipient tourist capitalization, the risks are reduced to the disequilibrium resulted from the mixture of other forms of interventions than those of tourist nature (forest, mining exploitation) that affect the attractive value of some objectives or the landscape in general. Typical natural risks also appear, such as the climatic ones.*

Cuvinte cheie: risc turistic, degradare, poluare, riscuri climatice

Riscul turistic este înțeles ca un fenomen cu potențial districtiv ce poate afecta în proporții extrem de variate turismul. El își poate răsfrânge acțiunea negativă atât asupra resurselor turistice (a fondului atractiv), cât și asupra infrastructurii sau, în final, asupra rentabilității turismului ca fenomen social și ramură economică.

În bazinul Văii Stanciului, teritoriu situat în partea sud-estică a Masivului Vlădeasa, într-o zonă definită morfologic și structural de asocierea eruptivului subvulcanic cu fâșiile de calcare mezozoice am observat o serie de fenomene incadrabile riscului turistic și anume cele care vizează patrimonial natural al domeniului recreativ, precum și câteva elemente aferente infrastructurii.

1. Degradarea treptată, dar continuă, a zestrei turistice aparținând cadrului natural este mai accentuată în domeniul resurselor biogeografice unde pădurea, recunoscută prin funcția sa peisagistică dar și prin atributele sale recreative este amenințată de defrișări masive, cum ar fi cele din bazinul superior al văii unde suprafețe vaste de teren au fost dezgolite fără a se efectua replantări (fig. 1)

Fig.1. Afecțarea fondului peisagistic prin defrișări masiv.

Procesul de deforestare are, în primul rând, un efect negativ de ordin peisagistic, generând areale cu o atractivitate scăzută pe care turistul le exclude frecvent din opțiunile sale. În perimetrul lor funcția recreativă a pădurii nu se mai manifestă. În al doilea rând el este sinonim cu restrângerea biotopurilor multor specii de animale mari, de interes cinegetic (urs, cerb), ceea ce are drept consecință limitarea posibilităților de agrement pentru vânătorii pasionați. Și nu în ultimul rând, defrișările devin un factor declanșator al unor procese de versant (ravinări, alunecări, prăbușiri)

instituite într-o categorie aparte, a riscurilor geomorfologice. Ele nu lipsesc însă nici din bazinele văilor Arsa și Lespezi ceea ce reduce cota de atractivitate a arealelor menționate. Ca o recompensă, natural intervenită, este dezvoltarea largă a pădurii de conifere în zona Văii Botii, pe versantul estic al Masivului Vârfurașul, proces datorat, într-o anumită pondere, și pășunatului din ce în ce mai puțin intens.

2. Un impact negativ asupra mediului induce și vechea activitate de prospectare minieră derulată la începutul anilor '80 ai secolului trecut, în versantul stâng al Văii Botii, în imediata ei confluență cu Valea Seacă, unde galeria deschisă în versant deșeuzează asemenea unui dren subteran autentic și se constituie într-un element de risc pentru îndrăzneții care ar încerca să o străbată. Un efect peisagistic mai accentuat îl are însă halda de steril provenită din săparea galeriei care pare o rană vie în peisajul locului și determină dispărarea materialelor pe o arie înconjurătoare largă (fig 2.).

Fig.2. Halda de steril de la galeria de prospectare minieră

Halda de steril se constituie într-un veritabil laborator al proceselor de dezagregare pe calcare, generând o inedită “arenă” carbonatică. Ea se compune din agregatele carbonatice, insuficient cristalizate la contactul cu masa intruzivă, cu temperaturi mari, a corpului subvulcanic (P. Cocean, Corina Bâlc, 1987). Apreciem că dimensiunea relativ redusă a acumulării de steril, precum și calitatea superioară a materialului ce o compun (un „terasit” natural veritabil) existent, pretabil la utilizări multiple în construcții, se vor transforma în argumente ale dispariției haldei menționate odată cu începerea procesului de amenajare a zonei și de edificarea a infrastructurilor de acces și cazare. În schimb, sursa de apă din galerie poate fi utilizată pentru alimentarea complexului turistic propus a se edifica în vecinătate.

3. Dintre riscurile climatice analizate în contextul general al grupeii montane Bihor-Vlădeasa de către Gaceu. O. (2005), noi particularizându-le doar pentru arealul Văii Stanciului și pentru domeniul turistic, fac parte *ploile torențiale*, cu manifestări mai frecvente în ultimii ani, dar, raportate la unitatea montană în care se produc, intensitatea lor este moderată, nedepășind 8 mm/min la stația Vlădeasa 1800. Ele determină, pentru perioada de desfășurare, o sedentarizare a turiștilor în baze, cu întreruperea oricărei forme de agrement în aer liber.

Grindina, are o apariție incidentală dar, în funcție de mărimea particulelor de gheață și durata de manifestare induce un potențial risc pentru turismul de drumeție, în lipsa adăposturilor și refugiilor alpine.

Tabel nr. 1. Numărul mediu lunar de zile cu grindină
(prelucrate după date de la arhiva A.N.M).

Stația meteo.	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Vlădeasa (1800 m)	-	-	-	0,4	2,0	2,9	2,1	1,7	0,4	0,1	-	-

În anotimpul estival, în perimetrul culmii Vârfurașul - Cetățuia, se produc intense *fenomene orajoase* (tunetul, fulgerul, trăsnetul) ce comportă un risc major pentru același turism de drumeție datorită impredictibilității producerea lor și lipsei unor mijloace de contracarare. Ele pot afecta atât grupurile de turiști aflate în zonă, cât și elemente ale infrastructurii

implantate de circumstanță (tabere de corturi, adăposturi din materiale locale)..

Excesul de umiditate se înscrie între cele mai întâlnite fenomene climatice pentru unitatea montană analizată. Forma cea mai cunoscută de intervenție a excesului hidric o reprezintă *viiturile*, cu consecințe dramatice în perimetrul albiilor inundate unde, de regulă, sunt localizate căile de acces sau unele elemente ale infrastructurii de cazare (pensiunile din Poiana Stanciului). În perimetrul Văii Stanciului, deși condițiile pluviometrice de producere a viiturilor se realizează frecvent, ele nu relevă un risc major datorită celor două benzi de roci calcaroase care traversează bazinul văii, în care s-au organizat drenaje subterane de amploare ce preiau o mare cantitate din scurgerea de suprafață, reducând astfel impactul negativ al acesteia. În al doilea rând, gradul ridicat de împădurire a bazinului (peste 90%) favorizează reținerea unei importante cantități de precipitații și reduce mult scurgerile pe versanți.

Vânturile intense și vijeliile generează un evident disconfort turismului, ajuns adesea la limita riscului. Au o manifestare notabilă în perimetrul crestei principale Vârfurașul-Cetățuia, incidența lor fiind însă, în comparație cu alte masive montane, mai redusă, datorită și efectului de „regiune sub vânt” pe care îl are versantul estic al Vlădesei în raport cu circulația predominant vestică a aerului. Statistic, la stația Vlădeasa 1800 se înregistrează anual circa 25 zile cu vijelie.

Tabel nr. 2. Numărul mediu lunar și anual de zile cu vânt tare (mai mare de 16m-sec) (date prelucrate după arhiva A.N.M.)

Stația meteo.	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	An
Vlădeasa (1800 m)	13,6	11,2	11,5	9,3	7,3	6,2	6,6	5,2	7,9	8,0	11,7	12,9	111

Ceața, este cel mai cunoscut și variat receptat fenomen climatic. Percepția sa oscilează între o conotație pozitivă, estetizantă, generată de ceața dispusă în strate subțiri sau pâlcuri, ce înveșmântă efemer versanții și piscurile montane, generând un contrast cromatic atractiv între albul său și albastrul cerului respectiv verdele pădurilor sau pajiștilor alpine, dar și una negativă, îmbrăcând atributele riscului în cazul ceții groase și persistente.

Astfel, dintre fațetele negative ale ceții în turismul zonei Văii Stanciului, menționăm (Gaceu, O, 2005 a):

- ecranează sau maschează peisajul, făcând imposibilă receptarea detaliilor acestuia și percepția sa panoramică:

- reduce uneori, în funcție de densitatea stratului de ceață, vizibilitatea și derutează turiștii care pot rătăci drumul, pot pierde obiectivele turistice și chiar își riscă viața (mai ales iarna când ceața se confundă cu stratul de zăpadă, relieful dispare ca reper și înaintarea este mult îngreunată)

- reduce temperatura aerului, iar când e însoțită de vânt determină un frig pătrunzător;

- generează dificultăți respiratorii acut resimțite de turiștii cu probleme ale aparatului respectiv etc.

În Masivul Vlădeasa, la cota 1.800, frecvența ceții este ilustrată în tabelul alăturat. Se observă existența unui număr apreciabil de zile cu ceață ceea ce se transformă într-un risc turistic evident.

*Tabel nr. 3. Numărul mediu lunar și anual de zile cu ceață
(date prelucrate după arhiva A.N.M.)*

Stația meteo.	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	an
Vlădeasa	22,2	21,1	23,5	20,6	20,2	20,2	19,5	18,3	20,0	19,1	21,6	23,0	249,9

4. Distrugerea unor elemente ale infrastructurii turistice primare din zona precum ar fi vechea cabană forestieră (fig 3.) și a unui modest foisor situat alături se încadrează de asemenea în categoria riscului turistic aferent bazei materiale a domeniului. Ea este însoțită de o poluare turistică incipientă, cu resturi menajere derivate din ieșirile la “iarbă verde” a unor localnici sau turiști pentru care educația ecologică nu este o prioritate. .

Tot referitor la infrastructură, în situația inexistenței unui plan de amenajare integrată a zonei, inițiativele ad-hoc riscă să genereze o inerție care va fi ulterior extrem de dificil de înlăturat, cu toate neajunsurile estetice și funcționale asociate. În acest moment singurul areal intens construit este cel din Poiana Stanciului unde elaborarea unui PUZ global ar fi absolut necesar.

Pentru a nu afecta șansele unei amenajări riguroase, științific coordonată, propunem ca în sectorul superior al văii, în arealul Valea-Botii-Peștera Vârfurașul orice edificare de infrastructură să fie interzisă până la

elaborarea unui plan de urbanism adecvat, propriu unei stațiuni montane propriu-zise.

Fig.3. Veche cabană forestieră abandonată

În concluzie, apreciem că riscurile turistice din zona Văii Stanciului, cu excepția frecvenței mari a zilelor cu ceață, au o răspândire și amploare limitate, ceea ce se transformă într-un atu al valorificării superioare a potențialului atractiv al zonei.

BIBLIOGRAFIE

- BERBECARU, I., BOTEZ, M. (1977), *Teoria și practica amenajării turistice*, Edit. Sport - Turism, București.
- BLEAHU, M., BORDEA, S. (1974), *Bihor-Vlădeasa, Ghid turistic*, Edit. Sport - Turism, București.
- GIUȘCĂ, D. (1950), *Le massif eruptiv de Vlădeasa*, An. Inst. Geol. XXIII, București.
- CIANGĂ, N. (1987), *Aparition et le developpement du tourisme dans les Carpates*, Studia UBB, 3, Cluj-Napoca.

- CIANGĂ, N. (2006), *România. Geografia turismului*, Edit. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
- COCEAN, GABRIELA (2007), *Organizarea spațiului turistic „Pietrele Albe” (Masivul Vlădeasa)*, Geographia Napocensis, I, 1-2, Cluj Napoca.
- COCEAN, P., CORINA, BALC (1987), *Carstul din bazinul Văii Stanciului (Masivul Vlădeasa)*, SCGGG, XXXIV, București.
- DINU, MIHAELA, PEȚAN, IOANA (2005), *Geografia turismului în România*, Edit. Universitară, București.
- GACEU, O. (2005), *Clima și riscurile climatice din Munții Bihor și Vlădeasa*, Edit. Universității din Oradea, Oradea.
- GACEU, O. (2005), *Caracteristici ale fenomenului de ceață în munții Bihor și Vlădeasa*, Studia UBB, 2, Cluj Napoca.
- KOMIVES, E., NAGY, I. (1976), *Carstul din bazinul Văii Seci (Masivul Vlădeasa)*, Bul. CSER, București.
- PETREA, RODICA (2004), *Turismul rural în Munții Apuseni*, Edit. Universității din Oradea.
- POP, GR. (2006), *Carpații și Subcarpații României, Ediția a II-a*, Edit. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
- ȘANDRU, I. (1970), *Considerations sur la geographie du tourisme avec special regard sur la Roumanie*, RRGGG, 14, 1, București.